

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱ ԸՆԴԱՐԱԹ 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1862

ԹԻՒ 686

ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱ 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ

Պաղղկոյ կառավարութեան արտաքին գործոց տե...

Իւր յաջորդը մօտիկ Տրուէն տը 1 ուի պահպա...

Եւրոպայի գլխաւոր տէրութեանց առջեւ դրած է...

Ընդդիմացի ազատասէր ազգը կը շարունակէ հրա...

Մօտեք ընդդիմացի եկամտից ժողովոյն ատենա...

Պարզ ինքնաշարժը, ըստ միտքի չէր տեսնու...

Փարիզի Ինքնաշարժը օրագիրը անցեալները հրատարա...

գաւորական գահէն հրաժարել և իւր երէց որդին...

Ըմբերկայէն հասած լուրերը նշանաւոր դէպք մը...

Վերջապէս ժամանակը հասած կերէի որ Ընդ...

Իտալիոյ մէջ մեծ ուրախութիւն պատճառեց ան...

Վարիպալտին ևս երախտագէտ սրտիւ ընդունե...

ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ(1)

Ո՞ր են պատճառք, զի սրբազան Առաջնորդը սրբոյ...

ՊԱՏԱՍՍԻՐԱՆ

Նախ՝ ընդ հոգեւոր պարտաւորութեան նոյն սրբազան...

(1) Այս յօդուածը Նորքոնայեան յուղարկութեան մեզ...

զմեծութիւն և զգաւոր զԱռաջնորդին ճանաչելն տնօրինող...

Երկրորդ՝ տարբեր օրէնք վարչութեանց կանխի Պարս...

Երկրորդ՝ տառապեալ աղքատութիւն և անգործութիւն...

իրաւացի կամ անիրաւացի խնդրոյ :

Չորրորդ՝ ոչ ունին զգաւոր ինչ՝ չունին նպատակ հնա...

Հինգերորդ՝ որպէս քաղաքական դատաւոր ճանա...

Ի վերջոյ նշանակեալն յաղբերաց յառաջ գան այսօրիկ...

Նախ՝ ժողովրդական յամենայն գործս իւրեանց թէ...

Ա. Գ. Կ. Յ. Ի. Ն.

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ՊԵՂՈՍԵԱՆ

Ի ԴԱՔԱ (Ի ՀՆԴԱՍՏԱՆ)

Պէնկալայի այս երեւելի քաղաքը, որ Կալկաթայի հիւսիսային արեւելեան կողմը կիցնայ և անկէջ 250 հազարամէթը հեռու կը գտնուի, Գանդէս գետոյն եզերքը շինուած է և 1801ին 200 հազար երկրացի այսինքն Պէնկալայի բնակիչ ունէր :

Իսթայի մէջ հայազգի բնակիչ շատ քիչ կայ, այսինքն հազիւ թէ ընդ ամէնը 10 տուն կելէ . ուրոյ մէջ երեւելի հանդիսացած է Պողոսեան մեծաւ գոյ գերդաստանը՝ թէ իւր մեծ հարստութեամբը և թէ իւր մարդասիրական բարեգործութիւններովը :

Քսան տարիէ առէլ է, որ մեծապատիւ պարոն Կիկոզալոս Պետրոս Պողոսեան, շաքժեալ ի մարդասիրական վեհանքն զգայմանց, հաճեցաւ արդեամբ իւրով գալոյց մի հաստատել Գաքա քաղաքին մէջ ի պէտս ուսումնական յառաջգործութեան պատանեաց պէնկալայի աղջիկն . որուն մէջ կը բնակի շատ տարիներէ ի վեր և ուրտեղ հարստացաւ և ընդարձակ կալուածոց տէր եղաւ :

Պէնկալայի պատանիները յիշեալ բարեկարգ գալոյցին մէջ զանազան դիտութիւններ և արուեստներ կը սովորին և արգէն նոյն գալոյցին մէջ իրենց ուսումնքը կատարող և ելօղ աշակերտներ շատ կան՝ որոնք աւելցան Պէնկալայի մէջ կը գտնուին :

Հնդկաստանի անդղիական կառավարութիւնը՝ տեսնելով յիշեալ հայկազուն երեւելի անձին այս մարդասիրական ձեռնարկութեան յաջողութիւնը, և ցանկալով մշտապէս պահել զայն, ինքնայոժար կը վճարէ միշտ զկէս ծախս Պողոսեան Ուսումնարանին :

Մեծաբոլոյ պարոն Կ. Պ. Պողոսեան կը խոստանայ այժմ իւր գալոյցէն ելօղ աշակերտաց որ, եթէ կը քափաքին Ենդղիա երթալ հարցաբնութեան համար, որպէսզի կարող ըլլան քաղաքական պաշտօններու մէջ մտնել, այնպիսիներուն ճանապարհի ծախքը վճարելու պատրաստ է :

Այս վեհանքնական բարեգործութեան վրայօք հետեւեալ կերպիւ կը խօսի Պէնկալայոց լրագիրը Պարթաբալ անուն :

«Պարոն Կ. Պ. Պողոսեան մեծատուն և հարուստ բնակիչ Գաքոյ՝ հաստատեալ է ի մտի վճարել զծախս պարմանեաց բանդալցոց, որք հաճեցին ելանել Ենդղիա վասն քաղաքական պաշտօնից հարցափորցութեանց : Եւ երբ մեր զայս ուրախարար լուր՝ մատուցանեմք զանհամար շնորհակալութիւնս առ պարոն Պողոսեան» :

Կալկաթայի Ենդղիա-Ենդղի անուն հայերէն լրագիրը՝ յորմէ ուրախ սրտիւ քաղցիցինք զվերոյիշեալ ծանօ-

ւ անձինք՝ որք հետզհետէ անբուականութիւնս ստանան յԱռաջնորդին : Այդ պղպիւս լինելով՝ ստուարանոյ համբաւն վատահամբաւութեան ի հետատան քաղաքս և լինին շատք որք անխնայար տան զվիւրցութիւնս ներհայ Սաւաշնորդին :

Չորրորդ՝ այնորիկ համբաւը շարունակարոր հասունին ի Հնդկաստան առ զերազատիւ հոռետղիս մեր . ուրոյ թէ՛ միմալ կենաց, թէ՛ հանգամանք ազատութեան քաղաքին և թէ՛ այլ կենցաղայաբար սրտազոյրն տարբեր են յոյժ ի պարտազայցն եղբոյ ստանալու Հայ ժողովրդականացն : Եւ տանորոյ նորա (ներեւցեն ինձ անշուտասել) միով ակամեջաւ լուեալ զայնորիկ համբաւս վատահամբաւութեան, առանց զմիւս ակամեջն պահելոյ սակաւ ընկող կամ զիրաւունս Սաւաշնորդին կամ զբարի բարի գործողութիւնս նորա յօգուտ աղջիկն կամ ժողովրդականացն, զայնորիկ ի սիրտս իւրեանց և այն սերմն փոթով աճի ի նոստ . ուստի ցրտանան ի սիրոյ Սաւաշնորդին և հայրենեանց, խորին յանունէ նորա իրեն յառնէ բռնակալէ, և իւրաքանչիւրը տանէ ընդ դատմունս հարստակ տրամախոհութեան՝ ըստ աղբիւր իւրոյ կարծեանց :

Հինդերորդ՝ նոյն համբաւ քաղաքանալ ժողովրդոցն ի սիրոյ Սաւաշնորդին՝ յակննջս Սաւաշնորդին ժամանէ. վատնորոյ բնիկն աշխոյժ նորա, սրտաբեկ ըստ լրանի ջանախոհութիւնն, ի յիշեալ անխնայութեան իւրոյ միմալ և վարձան՝ որք վատարանեալք հասարակապէս, հեծութեամբ սրտի կամ զմեզս լրեալ հեծոյցան կամ զտուրեւտս շնչոյն կնքալ իջին ի դերկման : Ուստի հոգւոյ հանէ, և զայսորիկ մերթ ի սրտի և մերթ բերա-

թութիւնները, այսպէս կը վերջացնէ իւր խօսքը : «Պարթեք զԳաքոյայոյնակ մերապնայան՝ որք թոռով են տակաւ յոյժ, իմա՛ ոչ առաւել քան զտանս տուն բնակիչ՝ ուրանոր ունին և պահեն եկեղեցի և համարարան . տը պարան և լրագիր մի Սնդղիայոց, և միարան և սիրով ընդ միմեանս և ձեռնտու և օգնական աղջիկս : Գործք սակաւութիւ պարնոց անտի են՝ վստահականութիւն, ոմանք ի նոցանէ ևն տէր մեծամեծ կալուածոց :

Ի մէջ Գաքոյայոյնակ եղբայր մերոց պարոն Հիւմ Ստեփաննոսեանն է Սաղիսարոս ի պաշտօնի տէրու թեան, և պարոն Յովակիմ Գ. Ն. Պողոսեան պատուոյ Սաղիսարոս . որ է տէր կալուածոց : Յանկամբ տանէնցուն սոցա առաւել ևս աղոյթութիւն և երջանկութիւն զի միշտ ընթացեալ ի նոյն արարանոց շատիւ արժաւնացին խնամոցն Աստուծոյ, ի հաստատութիւն և ի փառս Ազգիկա» :

Հատ տարի կայ, որ Հնդկաստանի Պոմպա քաղաքը վախճանեալ մեծաշուք Կատարինէ տիկինն է. Կալկեան մեծ գումար դրամոց կտակաւ թողտուած է ի նպաստ Կալկաթայի Սարգասիրական ճեմարանին Հայոց : Բայց մինչև ցայսօր, զհարգ և իցէ պատճառաւ, յիշեալ դրամոց տոկոսը անվճար կը մնար . սակայն Կալկաթայի Ենդղիա-Ենդղի լրագրին օգոստոսի 11 թիւէն կ'իմանամք թէ նոյն դրամոց տոկոսը, որ է Բոնբանիոյ ուսիկ 18,483, ալս օրերս ընդունէր են Սարգասիրական ճեմարանին մեծաւ գոյ կառավարիչքն, միջնորդութեամբ պարոն Զաւրաթիւնի Յորդանանեան : Յայտնի է որ մի Բոնբանիոյ ուսիկն երկու շըլին կարժէ :

Կարձեալ յիշեալ լրագրին միւնոյն թուոյն մէջ հետեւեալ ազգօղւտ լուրը կը կարգաւորէ :

«Յիտ գրեցլ մեր զվերոյին յօդուածն, ուրախ եմք զի տեղեկացոյք յարժանահատաւ աղբիւրէ թէ ստանալի է ևս յԱտենէն Ստորասոյ Բոնբանիոյ ուսիկք 83,000 կտակաւ աւանդեալն վասն Սարգասիրական ճեմարանի ի Madam Էմիլիոնէ : Յուսամք զի այս գումարն հանդերձ վաշխիւն փոյթ ընդ փոյթ հասցէ ի ձեռս արդի կառավարչացն, որք զհարկուոր թողով կարողութեանն, լուսն, քանի մանօր ինչ յառաջ աւանդեալն ի Սաղիսար» :

Կըցաւ իմք մեծապէս իմանալով, թէ անցեալները Կալկաթայի մէջ պատահած աղջային երկպառակութիւնը երթալով կը ծանրանայ և վտանգաւոր կերպարանք մի ստանալու վրայ է ի մնաս Հայաստան եւայց սուրբ եկեղեցւոյ և ի մնաս ազգութեան :

Երբ կարծեմք թէ այս ապառնի չարեաց առաջը ուրիշ կերպիւ չկրնար առնուիլ, բայց միայն խաղաղասիրական կոնգրակաւ վեհափայլ սրբազնասուրբ Կաթողիկոսին, կամառաքամբ հաշտարար և պատկառելի եկեղեցականի միոյ . որ փութով երթալով ի Կալկաթա ի կողմանէ և ըստ հրամանաց Կորին

նով արտասանէ թէ «թողալ լլցի ձեզ տունդ ձեր աւելութիւն, և թէ՛ ձեռք ոչ տէր լինէ զքաղաքն ի նախը վատակն շինօք նորա» : Այդ ի պարտազայց անտի, աւելաւք Սաւաշնորդին ոչ լինին աւելք միւսիկ արտաբանաց, այլ կեանք յաւաքեկ՝ եղբայրան և վասն ժողովրդական գործոց ցրտացեալ :

Վեցերորդ՝ յորժամ ի դեկտեմբեր հրամանաց լինին այնորիկ վճիռք համաձայն օրինաց իւրեանց, որք յայտնի հակառակ լինին աղբիւրն օգոյց և իրաւանց (որովիկ է վճիռն յաղաղութեան օրացոյցն տարեց, ուստոյ իւրեանց մերձաւորաց և բնականաց), փառնորոյ ճարահատութեամբ յետ ամենայն ձգտոյց Սաւաշնորդին ի նախը կը խնայէ ի պաշտօնականութիւն իրաւանց ժողովրդեանն, կատարումն տունու նոյն վճիռն, և լինի այն նոր աւարկոյ բարեաւելոյ զՍաւաշնորդին . ոմն աւելով թէ նա ոչ պաշտպանեաց զժողովրդն իւր, ոմն թէ կարող էր օգնել ի թէ կամեցեալէր, և այլ ոմն թէ, եթէ այն այնպէս չլցէր արարեալ, այլ այս պայտէս իցէր արարեալ, լինէր այս ինչ շահ և չլինէր այն ինչ վնաս : Այդպէս հասարակութիւնն ի զանազան դատմունս և ի կարծիս փոխեալի, և ցրտութիւնը մուտ կը ընդ մէջ յաւարեւական սիրոյ Սաւաշնորդին և ժողովրդականացն :

Այդորիկ պատճառք համբաւն զՍաւաշնորդին յետ ամայ ինչ՝ որպէս լլրող Չուզայաւ, հարստահարող ժողովրդոց և աւելի վնասն :

ձեմարկտ գրեաց՝ որ գրեացն թէ, «տղալի՛ Չուզայա, արտասուելի՛ Չուզայեցիք» :

Ի Զուղա, 20 Ապրիլ 1862 ամի :

Յարութիւն Թ. տէր Յովհաննէանց

Կարողէն իշխանը և իւր լծակից Բլոթիլտ իշխանուհին ամսոյս սկիզբը՝ Կարողի հասան, ուր մեծ յարգանք և սիրով ընդունուեցան : Կըսուի թէ Կարողէն իշխանին այս ճանապարհորդութեան նպատակը ուրիշ բան չէ բայց միայն իւր աչօքը տեսնել Խտալիոյ հարաւային նահանգաց վիճակը, որպէսզի փարիղ վերագաւառուին կարող ըլլայ վեհափառ Կայսեր ճիշտ տեղեկութիւններ տալ յիշեալ նահանգաց այժմեան կացութեան վերայ :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԴԵՊԱՐԵՐԸ

Յայտնի է որ այս երկրին ժողովուրդը շատնոյնք ի վեր գոհ չէր Օթոն թագաւորէն, զոր կը մեղադրէին թէ սահմանադրասէր չէ, թէ բռնութիւն կը բանեցնէ ժողովրդեան վերայ և անոր յառաջգործութիւնը չուզէր, և այլն, և այլն : Աղջին այս զգացմունքը զանազան պարագայից մէջ կը յայտնուէր և Ենդղիայի մէջ ծագած վերջին ապստամբութիւնը անժխտելի ապացոյց մըն էր աղջային դժգոհութեանը : Այսու ամենայն թագաւորը ամենին ուշադրութիւն չմատոյց Հեղինակոյց պահանջմանցը և իւր առջի քաղաքական ընթացքին մէջ հաստատուն մնաց :

Սօսերս Կորին վեհափառութիւնը՝ ընկերութեամբ թագուհւոյն, հեղինական շոգեհատով մի ճանապարհորդութիւն ընկելու ելաւ Սորայի կողմը : Կերեկ թէ անոր բացակայութեան ժամանակը երբեմնակցութիւն մը հաստատուեցաւ զինուորական և քաղաքական պաշտօնատարաց մէջ, նմանապէս և ժողովրդեան մէջ ընդգէմ Օթոն թագաւորին : Ուստի Կորին վեհափառութիւնը երբոր վերագաւառուէ ի Բլոթիոս, որ Ենդղիայի նաւահանգիստն է, աղջին կողմանէ պատգամաւորութիւն մի գնաց շուրջնաւուն մէջ և իմացոյց թագաւորին թէ հեղինակացիք յետ այսորիկ չեն ուզէր ընդունիլ զինքը Զուհաստանի մէջ : Կորին վեհափառութիւնը պարտաւորեցաւ յայնժամ անդղիական պատերազմական շուրջնաւով մի Բլոթիոս երթալ :

Ենդղիայի մէջ անմիջապէս առժամանակեայ կառավարութիւն մի հաստատուեցաւ նախագահութեամբ Տ. Գ. Պոլազարիս հայրենասէր երեւելի անձին :

Այս առժամանակեայ կառավարութեան ժողովը ամսոյս 11ին օրը հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց .

Հեղինակացիք,

Աղջին փառաբար կատարուեցաւ Ստուծոյ կամօրը . բանդի ժողովուրդը և զօրաբանակը միարանութեամբ լուծեցին Օթոն թագաւորին տիրապետական իշխանութիւնը և առժամանակեայ կառավարութիւն մի կազմեցին, որ բաղկացեալ է Պոլազարիս, Բանարի, և Ռուֆօ հայրենակիցներէն :

Ենդղիայի մէջ անմիջապէս առժամանակեայ կառավարութիւն մի հաստատուեցաւ նախագահութեամբ Տ. Գ. Պոլազարիս հայրենասէր երեւելի անձին : Այս առժամանակեայ կառավարութեան ժողովը ամսոյս 11ին օրը հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց .

Հեղինակացիք,

Աղջին փառաբար կատարուեցաւ Ստուծոյ կամօրը . բանդի ժողովուրդը և զօրաբանակը միարանութեամբ լուծեցին Օթոն թագաւորին տիրապետական իշխանութիւնը և առժամանակեայ կառավարութիւն մի կազմեցին, որ բաղկացեալ է Պոլազարիս, Բանարի, և Ռուֆօ հայրենակիցներէն : Այս առժամանակեայ կառավարութեան ժողովը ամսոյս 11ին օրը հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց .

Ենդղիայի մէջ անմիջապէս առժամանակեայ կառավարութիւն մի հաստատուեցաւ նախագահութեամբ Տ. Գ. Պոլազարիս հայրենասէր երեւելի անձին : Այս առժամանակեայ կառավարութեան ժողովը ամսոյս 11ին օրը հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց .

բարձր Արքայնութեան, աշխատի հաշտեցնել երկ-
պառակեալ կուսակցութիւնները և ջանայ քրիստո-
նէական միաբանութիւնը ու սէրը վերահաստա-
տել յիշեալ մայրաքաղաքին Հայ ժողովրդեան և
եկեղեցականաց մէջ:

Այսպէս անկողնապահութիւնը սորոք կը դնէ
իւր վերայ հրատարակել այն ամեն տեղեկութիւն-
ները, որ կը յաղակուին մեզ թէ՛ ի դատաւար-
տութիւն և թէ՛ ի պաշտպանութիւն յիշեալ երկու
խողովրդական: Այսու ամենայնիւ, յայտնի է
թէ խիստ ցաւալի պարտաւորութիւն մըն է այս մեզ
համար. և կը փափաքենք որ լրագրիւնիս դէմ քիչ
անդամ հարկադրեալ ըլլար այսպիսի հրատարակու-
թիւններ ընելու. որոնք անտարակոյս ցաւ պիտի
պատճառեն ազգասէր սրտից:

Ահաւորի այս դժբաղդ խողովութեան վրայօր մը
ընդունած նամակը. զոր Արքայնութեան Առաջնորդ-
ընթաց ամսաթուով կը դրեն մեզ:

«Ազգասէր սրտին,
Թիւ 678 լրագրի ձեր՝ անտողդ գրութեամբ համա-
պատասխանող տեղոյս, խօսի իրը ազգային տարածու-
նութիւն աստի խողովութեան խոհանարարութեամբ
ժողովրդականաց. այլ չ'աւել և չ'ցուցանէ թէ ո՞րք էին
խոհանարարն և ո՞ր տեղին խողովութեան. մինչ անդրա-
դարձն, որ ասուր յաւելու հրդեհն. և ցաւ մ'զու շտիկ
դէմ վստահան որպիսի յոյժ եղիցի:

Քանզի մինչ աստեղիցն իւր կողմանէ և հասարա-
կութիւնը իւրեանց կողմանէ գրաւունա իւրեանց եղեալ
յատենի սրբազնապետը Արքայնութեան, սպասեն դատի
և վճար նորին, Առաջնորդը ջանքով շարունակէ զիւր
սպասեցիս և զվրէժանդութիւն ի ձեռն իւրաքանչիւր
ամսայ ընդդէմ անպարտաւորութեան հասարակութեան
բանին և սէր ընդ իւրեանց յատենութիւն փոխարկի. այլ
անմեղապէս հոգիք անդ խողովութեամբ կ'աւելուի մի-
բարեկամ՝ այլ ի բարեկամ ընդ ընկերի իւրում ոչ
այլ ինչ գրուցի, բայց միայն զխողովութեան, ոմանք
որոտում՝ և ոմանք զուրիշ գրաւունք իմն արարեալ ու-
նին և բորբոքով գործէին զբողութիւն, ի դատաւար-
տութիւն հոգեւոյ իւրեանց մոլին, և իբրեւ մեռեալ մասն
չ'զգան թէ վիրաւորն հոգեւոյ և մարմնով, յոր ընդդէմ
չ'տեսանի դարման իմն խողովութեան:

Աս ասուել ցաւալի է յամենայն խողովութեան գրող
Նորին սուրբ օծելութեան հաշտեցնողի. որ անկա-
լութիւնն է մեր ամենեցուն. զի մերձ եղեն ամիսը ու թիւն
յորմէ հետէ աստեղեցուն թիւն է, և մինչ ցարդ չ'ըն-
կալան պատասխանի. և ընթերցար ի լրագրից զու-
նին Ահապատեալութեան ի Տփլիս, ուստի և ասուել-
լու տարակուսութիւն մեր թէ ե՞րբ ունիցի եղերև ըզ-
խողով մեր և զտարածանութիւն քաղաքիս:

Առաքելցն թէ պէտք ըստ ամենայնի լուս և անմեղա-
յան իրաւի կիրս իւր հաստեալ ի Չիչրայ սարսէր վճար
վեհապետին, սակայն ի յաճախել զբարձրապետեան
Առաջնորդին, բանադատեցաւ. երկրորդական ժողով մի
ամբիւր և բարեկամ անձանց կազմել վերստին, և որոյ
առաջի ընծայել զկարեւոր լուսունա իւր ի քննել. որ
տեղի ունեցաւ. ասորք ինչ ատաղ, որպէս և ժողովս
ընտրեաց զարս Ծ ի քննել բերել զամեն ապացույ-
թիւն իրաւանց, որպէս և նորա միջոց մի հաստատեալ
մնայ վճար ժողովոյն, որ յետ քանի մի ատուրց հնար է
վստահան առնուլ: Այլ այս լինի լոկ փասն բարեկամաց
ոմանց. այլ վստահ հակառակորդաց՝ բաւ է միայն վճար
վեհապետին. որ եթէ այլ ևս անապաւնեցի, դժուարա-
նայ գլխով միաբանութիւն և խողովութիւն տեղեւոյ
ի վնաս եկեղեցւոյ, ազգութեան և ժողովրդականաց:
Ահա քիչ սուրբ կայութիւնն և վճար տեղոյս և մեր,
զոր յաւամք համալիր ի լրագրից արձանագրել ի տեղե-
կութիւն:

Արքայնութեան Առաջնորդին օգոստոսի 30 թուոյն
մէջ յետագայ յօդուածը կը կարգաւորէ ի մասին ազ-
գային խողովութեան յիշեալ մայրաքաղաքին:

«Թէպէտեալ յամենայն Արքայնութեան գաղաքեալ էր
շնչելու երկպառակութեան ժողովրդականաց մայրա-
քաղաքին, այլ զարգիս տնուր եմք զի վերստին նո-
րոգեցաւ և թանձրացաւ խողովութիւնն այն, ի պատ-
ճառս ժամանակն գրութեանցն «Երջուղայոյ» որք
վիճաբանեալ հրատարակեցան ի մարտնայս քաղա-
քիս: Այսպիսի, որպէս տեսանեմք, բազումը զլո-
րեսցին և բազումը կանգնեցին ի պատճառս հակա-
ռակութեանց իւրեանց և ի յայտ եկեցին ըստման
սրտից խորհուրդը»:

—Յիշեալ լրագրոյն միւսոյն թիւը ուրիշ յօդուած
մը ևս կը պարունակէ, որ պատիւ կընէ Արքայնու-
թեան յօդուածը հայազգի աշխատասէր տիկնաց:

«Արքայնութեան հայազգի ոմանք՝ որք այժմ են ի լո-
տոն վստահ անկողնի իւրեանց զուսուսն անդգիւ-
կանութեան, զրեն աստ լեալ ընտանեաց իւրեանց թէ
ի համալիրարհական արուստահանդիսին Արքայնո-
յիւրեանց ամենաբարձր ձեռնադրոք մարազի տիկնաց
Կ. Պօլսոյ, որ զրեալ է երեկի և նոր իմն գործ երեւ-
ցաւ յաշտ ամենից ազգաց ներկայ եղբայր անդր. որք
զարմանալով զայլ էին զձեռնադրոքն:

«Հոգեւոյ չափ ուրախանալով վստահաւորութեան
կոտորանքն ազգայն Նորայր և Վերջ մերոյ: Թող զի
պատուելի ազգ մեր որք մինչ ցարդ փափարանք տեսա-
նէին զանազան արուստահանդիսաց, այժմ լոկ ձեռա-
գործք տիկնայն Հայոց զմայլեցուցանեն զամենայն ազգս
ժողովաւոր յայնմ աշխատահանդիսին, ուր բազումք ի
մերանցնէյն Արքայնութեան յալ քաղաքաց ներկայ
էին ի հանդիսի անդ:

«Յոստմը որ ասուր առաւելացի շնորհ գլխութեան
և արուստացի և հայկական ուսումն յազգի մարում թէ՛
աստ ի Հնդկիս և թէ՛ յայլ տեղիս:

«Ահա համազգի մեր Ներսիսի և Փարոն Ստեփան-
տիս ասուել ևս փոյթ տանել վստահ պայծառութեան և
յոստաւորութեան ազգին ի նորոգութիւն անշքայ-
եալ անուան Հայաստանի. զնոյն և անկալութիւն ի պատ-
ուելի Հնդկարեւել մերանցնէյն»:

Համբարձեալ Ռոմիոյ անուն լրագրին մէջ մասն-
րաման ցուցալ մի հրատարակուած է ի մասին որ-
քանութեան Հայոց, որ կը գտնուին այժմ Պարսկաս-
տանի Արքայապետական վեհալիս մէջ:

Այս ցուցակին համեմատ՝ յիշեալ վեհալիս մէջ
ընդամենը 2871 Հայոց տուն կայ և բնակչաց թիւը
15683 հոգի է. որոցմէ 8524 հոգին արու, և 7169
հոգին էգ է:

—Յիշեալ լրագրութեան հետեւեալ տեղեկութիւն-
նը կուտայ Տփլիսէն, օգոստոսի 15 ամսաթուով:

«Ամսով յաւաջ քաղաքումս մեծ շրջութիւն և
ազմուկ կար Առաքելական Հայերի կողմից. որովհետեւ
Առաքելական հարազատ որդիք տեղեկանալով նոցա մե-
լորութեանցը, խումբ խումբ հաւաքուելով բնում էին
ազանազան կարծեալներին ո՞ր տեղ և գտնում էին,
թակում էին նոցա, նախատում էին, և քաղաք տան-
ում էին մեր վեհալիս տնոյն սրբազնապետին Արքայնու-
կան ատենանք՝ դատելու համար: Այս սղալի և խոցու-
րակ տեսարանս զրեթէ երբ չարաթի չափ շարունակ-
ուեցաւ. բայց վերջապէս խոհանարարն միջոցներ ի գործ
դրուելով՝ խողովութիւնը վերստին հաստատեցաւ մեր
վրդովեալ ազգայնոց մէջ...»:

Արքայնութեան Առաջնորդին լրագրէն յետագայ ազ-
գային լուրերը կը քաղուին:

Ի նախընթաց թիւ 9 Ազգայնաբանին հրատարա-
կեցար թէ պարոն Փիլիպպոս Առաքելական Պե-
որդեան պատուոյ մաղխատոս կարգեցաւ. այլ զար-
գիս ուրբա եմք ասել զի յերկրորդում օգոստոս
ամսոյ երգմեցաւ ի պաշտօնի յայնմին:

Ահա սղալ երեք Հայ պատուելի մաղխատոսք
(գաւառաբ) կարգեցան ի կառավարութեան քաղա-
քիս, երկուքն աստ և մինն ի Վարդայ:

—Ի համապատասխանէն մերմէ Բումբայոյ, օգոս-
տոսի 11 թուականաւ հետեւեալ տարաբաղդ լուրն
ընկալար:

«Ի հոգա՝ երկուսն որդիք Վաւթի Արքայնոյ ի
քրիստոնէական կրօնէ՛ ի մահմէտականութիւն դար-
ձան քրիստոնէութեամբ»:

Աստ յառաձին գրութեան բարեկամ ուրումն ը-
ւար, զի կրօնափոխ պատանիքս այս սակս զողովութեան
իւրեանց չարաչար պատիժս ընկալան ի կառավարու-
թեան հոգաւոր, որոյ վստահ, աստեւ, փոխեցին
զուրք հաւատն և զկրօնն իւրեանց առ ի ազատել
զանձինս իւրեանց ի պատճոյ:

Այլ սակայն կրօնափոխ պատանիքս այս, որչափ և
զիտեմք, ծնեալ են յաւազանէն լուսաւորչական
ուղղափառ եկեղեցւոյ Հայաստանեայց. այլ յետոյ
յարեցան յեկեղեցին Առաքելական և անդէն
այժմ ի գիրկն մահմէտականութեան տպաւորանեցան:

Նշանակէ կին հայազգի ուրումն Ազգայնագիր(1)

(1) Աղեքսանդր. որ ամօք ինչ յառաջ եկն աստ եւ
ժառայիք վիճակաւոր քանակայից տեղոյս: Ամսօք

ձ ուղայ բնակ զիւղականն ուրացեալ է զԲրիտան-
ի ընդկրկեալէ գրէնն Մահմէտի և թէ զինչ
պատճառաւ, մինչ ցարդ չեմք տեղեկացեալ:

Ողբալի և արտասուելի հոգաւոր, օր ասուր ան-
շքանաս ի նախկին պայծառութեանց քոց: Իյէ՛ թէ
յաւելցիս տեսանել զաւուր երջանիկս:

—Արքայնութեան Առաջնորդին վեհապետի խոսքով
Պիղա արքայազն, որ ամօք ինչ յաւաջ պատճառ-
եղև թանդութեան կերակրոց աշխարհին՝ ի ներդու-
թիւն ժողովրդոցն, զնայեալէր ի Ռէհման սակս
գործոյ իմիք. ուր զրաւեալէ ի կենաց: Փոխարէն,
ուրեմաց թաղաւորացն մի աստեղեալէ Ահմէտ Սա-
պահան. որոյ խորհրդականաց կառավարութեամբն
ի խողովութեան է քաղաքն ըստ ամենայնի և ա-
ռատ բնիւք:

Ազգային առաջադիւնէն մը:

Անցեալները այս վերնադրով փոքրիկ տետրակ մի
անցաւ ձեռքերինս, Արքայնութեան տպուած:

Այս տետրակին հեղինակն է արժանապատիւ տէր
Գրիգոր վարդապետ Ենիքիւսեան, միաբան Լիբա-
նանու հոռմաղաւան Հայ կրօնաւորաց ուխտին:

Իւր ազգային առաջադիւնութեան նպատակն է մեծ
ու բարեկարգ դպրոց մի հաստատել Տիբրիսիւնի
մէջ. որ բոլոր Հայաստանի կեդրոնը կը ըստպուի, կը
սէ, և որուն մէջ՝ ընտիր հոգաբարձուաց խնամօք
հայազգի մանկունք և աղջկունք հարկաւոր ուսմամբ
գաւառաւորութիւն:

Այս առաջադիւնութեան անշուշտ բարոյական և
նիւթական մեծամեծ օգուտներ կընայ ծագել ընդ-
հանուր ազգին համար. սակայն անոր գործադրու-
թիւնը խիստ դժուար կը ըլլի մեզ ի ներկայութեան
ազգային այժմեան երկպառակ և խողովայն կացու-
թեանը ի Արքայնութեան տնոյն. և որուն պատճառաւ
Ազգայն յիշեալ մայրաքաղաքին մէջ, իւր աչաց առջև
անդամ մեծ ու բարեկարգ դպրոց մի չունի. ուրեմն
Կ. Պօլսոյ մէջ հաստատել չընցածը՝ ինչպէս կա-
րելի է որ Տիբրիսիւնի մէջ հիմնադրէ:

Լմոյս ճին երկուշաբթի օրը, օսմանեան զը-
րամաց օրինաւոր գնոցը վերաբերեալ կայսերա-
կան հրովարտակը պաշտօնական կերպիւ կարգա-
ցուեցաւ տեղական կառավարութեան պալատը.
ուր ներկայ էին քաղաքական և զինուորական
կառավարիչները, հպատակ ազգայնոց զխաւոր-
ները և հիւպատոսարանաց թարգմանները:

Այս հրովարտակը կարգացուելէ ետեւ, նա-
հանգիս ընդհանուր կառավարիչ վստահալայ
Սէհմեմէտ Քէլիտ փաշան համառօտ բայց ազ-
գու ատենախօսութեամբ մի այս կարգադրու-
թեան օգտակարութիւնը յայտնեց: Ուստի
յետ այսորիկ բոլոր թուրքաւորանի մէջ օսման
եան լուսն 100 զուռուշի և արծաթ մէճիւրիէն
20ի պիտի անցնի. նմանապէս հիգնոցը 5 զու-
ռուշի և վեցիցը 6ի պիտի անցնի: Օտար տե-
րութեանց զրամներն ալ այս օրինաւոր գնոց
համեմատութեամբ պիտի անցնին:

—Խոսուն յանձնաժողովը՝ որ կազմուած էր
զմեղան ուտելիաց և ուրիշ բաներու գիները
որոշելու համար, իւր աշխատութիւնը ընցու-
ցած ըլլալով՝ հրատարակեց զայն յատուկ ցու-
ցակաւ մի. որուն մէջէն հետեւեալները կընշա-
նակեմք:

	փարս
Հասարակ հացը	84
Լիւր՝ առաջին տեսակ	51
Հասարակ ալիւրը	56
Լիւր՝ 2-րդ անգամ ալիւրը	42
Լիւր՝ 3-րդ անգամ ալիւրը	70
Ուրիշ միւս 126 փարս, կովու միւս	140
Պանիր, քաղաքի կողմէն	308
Լիւր՝ 1-րդ անգամ	236
Լիւր՝ 2-րդ անգամ	280
Կոգի (սակաղ) Ուրիշ	448
Լիւր՝ 3-րդ անգամ	392
Զէթ (զէյթին ետղ)	280
Լիւր՝ 1-րդ անգամ, 112 փարս, Տիբրիսիւն	105
Լիւր՝ 2-րդ անգամ, 105 փարս, Զինտիւն	91

Ինչ յառաջ էլ աստեմ վստահ Զառայ գնալոյ. յորժամ ի
Երրազ ժամանէ, յիս գտարաբաղդ վիճակ կընցնի իւ-
րոյ:

Ծանօթ. Երրազայ:

Մարտինեայ խմորեղենը, աղէկ տեսակը 91
Մեղր, մաքրեալ ի մանյ օխան 154
Սուսամի եղը " 308
Իզմիրի և Կիրիտի սապոնը " 217
Միտիլիի սապոնը " 182
Ընդամենը 14 փարա օխան, փայտը՝ չէքին 560
Այս գնահատութիւնը հին գնաց վերայ հա-
րիւրին 30 կամ զուգուշին 12 փարա փար լըե-
ցնելով եղած է. օրինակի համար, առաջուց
չէրի՝ գրամով կոմու միսին օխան 5 զուգուշ
էր. ուստի այս գինէն զուգուշին 12 փարա լըե-
ցնելով, 3 1/2 զուգուշի որոշուեցաւ : Այս հաշ-
ուին համեմատ պիտի կարգադրուին ուրիշ ամեն
բաներուն գիները որ որոշուած չեն : Կամեա-
պէս չէրի՝ գրամով եղած հին պարտքերը այս
հաշուով պիտի վճարուին, այսինքն 30 առ հա-
րիւր լըեցնելով և օմանեան լիւան 100 զու-
գուշ վճարելով :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ

Ամսոյ 7ին կիրակի օրը բարձրապատիւ Սէրտարը
Լաքէմ Լաօմէր փաշան փոքրիկ նաւատորմով մի
հասաւ ի մայրաքաղաքս և փառաւոր հանդիսիւ ցա-
մաքը ելելով, փութացաւ կայսերական պալատը եր-
թալ, ուր պատիւ ունեցաւ օգոստափառ Սուլթանին
ներկայանալու : Կորին վ. և հափառութիւնը մեծ մար-
դասերութեամբ ընդունեցաւ զյիշեալ քաջ զօրա-
պետը, որ Գառաւաղի և Հէրսէքի պատերազմին
մէջ երեւելի յաղթութիւններով իւր անունը և իրեն
հետ եղած զօրաբանակին անունը փառաւորած էր :
— Սոսերս մօտիւ ճարլը. Լափիթ անուն փարիզի
մէկ երեւելի սեղանաւորը մայրաքաղաքս գալով, ու-
մանք լըսեն թէ օմանեան կառավարութեան համար
Գրամանոց մի պիտի հաստատէ. իսկ ուրիշները կը
պնդեն թէ յիշեալ սեղանաւորը իւր մասնաւոր
հաշուին համար Կալաթայի մէջ Գրամաւորուն մի պի-
տի բանայ : Քիարդ և իյէ նոր Գրամանոցի մը հաս-
տատութիւնը անտարակոյս մեծ օգուտ պիտի ընէ
Կոստանդնուպոլսոյ առեւտրական գործոց :

Կըհաստատեն թէ յիշեալ սեղանաւորը իւր առա-
ջարկութիւնը կարգի դրեր է. և անոր գործադրու-
թեանը համար է որ ամսոյս 11ին գնաց ի փարիզ :
— Օմանեան նաւատորմով մի մօտերս ճամբայ պի-
տի ելլէ Արշակազգոսի ծովը երթալու համար :

— Փարիզի օմանեան նոր դեսֆան Սէհէմմէտ
Ճէմիլ փաշան յիշեալ մայրաքաղաքը հասնելով՝
Կարդէն կայսեր ներկայացեր և բազում մար-
դասերութեամբ ընդունուեր է :

— Կայսերական հրամանագրով, Սէճիֆէ կարգին
երրորդ աստիճանի շքանշանը շնորհուեցաւ Պէրու-
թի Յունաց մետրապօլիտ տեառն Իերթէոս վար-
դապետին և Եանայի մետրապօլիտ տեառն Բար-
թէնիոս վարդապետին :

— Ասորեաց Կաթողիկոս ամենապատիւ տէր Աա-
քուպ Երեմիակոսիոսը Սէճիֆէ կարգին երկրորդ
աստիճանի շքանշանը ընկալաւ :

— Անցեալ շաբթու մեծ հրդեհ մի պատահեցաւ ի
Պէլոյոլու, թաւրապաղը կողմած թաղը՝ և որովհե-
տե այժմ ջրոյ սաստիկ նուազութիւն կայ, հասա-
րակաց ջանքը մեծ օգուտ չըբաւ կրակը մարելու :
որ վեց ժամու մէջ 400էն աւելի տուն այրեց :

ՔԱՆԱԶԱՆ ԵՆԻՔԻՐ

Ամիսնիս, 20 Հոկտեմբերի :

Կանադիո ընդհանուր կառավարիչը ամսոյս 12ին օս-
մանեան պատերազմական շոգնաւով մի վերադառնա-
լան այցելութիւն ընկաւ գնաց իւր իրաւասութեան ներ-
քե գտնուող ծովեզերեայ քանի մը քաղաքներ և կղզիներ :

— Հինգշաբթի գիշեր փառաւոր և մեծածախ պարա-
հանդէս մի, հանդերձ հացկերութիւ, տեղի ունեցաւ վսի-
մաշուք Եոսուֆեան Յովսէփ Չէլպիլին գիւղեցիկ և շքե-
ղազարդ տունը ի Պուրնապա. ուր հրաւիրուած էին
Իզմիրի Հայոց և օտար աղապս շատ երեւելի ընտանիք,
բոլոր հիւպատոսները և քաղաքական և զինուորական
զլխաւոր կառավարիչները : Մեծապատիւ Յովսէփ Չէ-
լպիլին և իւր ազնուաշուք տիկինը իրենց ընտիր քաղա-
քավարութեամբ և մարդասիրական մեծարանքը ըզ-
մայնեցոյցին բոլոր ներկայ գտնուողները :

— Կոստանդնուպոլսոյ Խապիւղի եկեղեցւոյն քարո-

ղիչ արժանապատիւ տէր Դերսէս ծայրագոյն վարդա-
պետը, որ գաղղիադէտ երկոտարադ եկեղեցական մըն է
և միանգամայն ազգօգուտ խոհմ գաղափարաց տէր,
անցեալ շաբթու Իզմիրէն անցաւ Ստանա երթալու :
ուր աղապսին գործոյ մը համար առժամանակեայ կեր-
պիւ յուղարկուած է :

Յիշեալ ուսումնական վարդապետը Իզմիրէն չմեկնած
Մետրապետն և Հոփաթիմեանց ազգային վարժարանները
պտրտեցաւ և մեծապէս գոչ եղաւ անոնց բարեկարգ և
յառաջագէտ վիճակէն :

— Աղէքսանդրիայէն կըդրեն .

«Եզրիպտոսի փոխարքայն» գինի երկար բացակայու-
թեան մը, անցեալ ամսոյ 19ին հասաւ Աղէքսանդրիա .
ուր ցամաքը ելաւ առանց հանդիսի : Եղին օրը Դորին
Բարձրութիւնը իւր սովորական մարդասիրութեամբ
ընդունեցաւ զլխաւոր պաշտօնատարները և իրեն ծանօթ-
քանի մը երօտացի փաճառականներ :

«Փոխարքային առողջութիւնը օրըստօրէ ևս առաւել
կըլսանայ : Դորին Բարձրութեան հրամանաւ, 30 է-
զրիպտոսի պատմիկներ մօտերս Երօտա պիտի երթան,
զանազան ուսմանց հետեւելու համար» :

— Սթէնրէն հասած վերջին լուրերը կըծանուցանեն
թէ բարեկարգութիւնը կըշարունակուի Յունաստանի
մէջ և թէ Անգղիան ու Գաղղիան ճանաչելու և ընդունելու
են Աթէնքի առժամանակեայ կառավարութիւնը :

— Բիւրէսի ոտորկանը Օթոն Թաղաւորին հրապարա-
կաւ կուսակցութիւն ցուցնելուն համար՝ չարաչար սպա-
նուեր է իւր հայրենակից Յոյներէն :

— Օթոն Թաղաւորը Գորիսէն Թրիստ գացիր է նոյն
անդղիական շոգնաւով, որ զինքը Բիւրէսին յիշեալ
կղզին բերած էր :

— Կարիպալոլին վերջը դժբաղդութեամբ փոխադա-
ւոր կացութեան մը մէջ կըգտնուի, կըսեն, և բժիշկները
որոշեր են թէ պէտք է տար կտրուի : Գլխաւոր բժիշկնե-
րէն մէկը կըխմանայ եղբ թէ այս գործողութիւնը ան-
գամ կարող պիտի չըլլայ ապառիկու գիշեայ գորտապտը :

— Թէհրանէն կըծանուցանեն, թէ մօտերս Անգղիայ-
էն արհեստավարներ գալով սկսան հեռագրական գիծ մի
հաստատել յիշեալ Թաղաւորանիստ մայրաքաղաքէն
մինչև ի Պուշէ, որ Պարսից ծովածոցին եզերը վաճա-
ռաւաճ քաղաք մըն է, և ուր Անգղիայիները զլխաւոր
վաճառատուններ ունին :

ՃԱՆՈՒՅՈՒՄ

Ամսոյս 24ին չորեքշաբթի օրը կեսօրին երկու ժամ
մնացած անուրդով (մեզարք) պիտի վաճառուին նոր
տեսակ խիստ գեղեցիկ կարասիք, որոնք հաւանա-
կանաբար աճան գիներով պիտի տրուին :

Անուրդը պիտի ըլլայ Ֆրանկաց բաղը Փափագեան
Ֆրեքիսանէի մէջ, որ Գաբուշիններուն եկեղեցւոյն
դիմացն է :

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՔԱՐԵՐՈՒ
ՁԼՄՓԱՐԷ ՏԱՇԸ ԿՈՉՈՒԱՇ

Լոնտոնի Հանքային Ընկերեան (Limited) ընկե-
րութիւնը կըծանուցանէ առաջակայիւս, թէ պատ-
րաստ է ծախու առնելու առաջարկութիւններ ըն-
դունիլ մինչև ներկայ տարւոյս Դեկտեմբերի 31,
իւր ունեցած Օւէմփարէ տաշը կոչուած հանքային
քարերուն համար, թէ՛ բոլորը մէկտեղ և թէ
անոնց մէկ մասին համար. բայց 1000 թօնոյէն
պակաս պիտի չըլլայ :

Այս քարերը ի պահեստի կըգտնուին Լոնտոն,
Լիվըրքուլ, Իզմիր և Բուլշատսը :

Յիշեալ հանքային քարերը բոլորը մէկ տեղ ծա-
խու առնողին 3 տարի պայմանաժամ (վատէ) պիտի
տրուի, որ նոյն միջոցին անոնց արժէքը հետզհետէ
վճարէ :

Ի նկերութեան դրատունը Լոնտոն թիւ 2 Թաշը
է՝ Նիւ Պրօտ Սթրիթ կոչուած (New Broad Street).

Ժ. Պ. ԲԵՐԹՐՈՒՆ
գործակալ ի Զմիւռնիս :

2

Յայտնի է որ կայսերական հրամանագրի մը համե-
մատ՝ վսեմափայլ ընդհանուր կառավարիչը Իզմիրի՝
յանձնաժողով մի հաստատեց կատարելապէս կար-
գադրելու համար ամեն գործերը որ կըվերաբերին
Իզմիրի Բուքա կոչուած քաղը եղած շոգնաւով ջա-
ղաքին : Ուստի այս յանձնաժողովը կընրաւիւրէ ա-
մեն բաժնատոմսակ (աքսիօն) կամ բաժնատոմսակի
խոստումագիր ունեցողները, ինչպէս նաեւ ամեն
պարտատերները նոյն ջաղաքին, իրեն առջեւ եր-

կայանայ անձամբ կամ փոխաւորաբար մը միջոցաւ,
ստուգել տալու համար իրենց ձեռքը եղած տոմսակ-
ները եւ իրենց իրաւունքը ի գործ դնել տալու հա-
մար : Եւ այս բանը պէտք է որ չօրս ամսուան պայ-
մանաժամու մէջ ըլլայ, սկսեալ ներկայ ծանուցման
առաջին հրատարակութենէն այս լրագրոյս մէջ :

Իզմիր, 1 Սեպտեմբերի 1862 :

Յանձնաժողովոյն նախագահ
ՆԵՇԷԹ

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ

Հոլանտի Դիւլհապերով .
Ինչու համար հիւանդութիւնները աղետակ
փախճան կուենան :

Վասնզի փոխանակ անոնց պատճառաւ ուղարկութիւնը մա-
տուցանելու, անոնց արդիւնքը կըզննեն. և փոխանակ ուղար-
կի անոնց արմատը ջնջելու, միայն հետեւութեանց հոգ կըսա-
նին : Հոլանտիի դեղահատից ներգործութիւնը կատարելա-
պէս այս դրութեան հաճառակ կերպիւ կազմէ. այսինքն մար-
մնոյն գաղտնի գործարաններէն և արեան շրջաբերութենէն
կարաքսէ ակտաբեր և վնասակար նիւթերը, որոնք բորբոքու-
ցաւ, ջերմ, թուլութիւն և ֆիզիկական նուազում կըպատ-
ճառեն. և այս կերպիւ հիւանդութեանց աղբիւրը ընդու-
ով, անոնց հետեւութեանց ալ աներկոյթ կըլլան : Սո-
վորական դեղերը ժամանակաւոր աղէկութիւն մը միայն կը
պատճառեն հիւանդին, իսկ այս դեղահատիքը, ընդհանրապէս
յարմատոց անտի կըլինին զհիւանդութեանը :

Վատագործութիւն .

Վատագործութիւնը սովորաբար յառաջ կուգայ ջրային
անկարգութիւններէ. որոնք սրտին գործողութիւնը կըվարա-
կեն և մեր կենդանական բոլոր կարգը ամենը մէկտեղ կարեն
Արդ՝ այս պատուական դեղահատիքը ջրային դրութիւնը (փո-
թէժ) կըվերահաստատեն թէ և աւելուած ըլլայ, առողջու-
թիւնը և միտքը կըզօրացնեն անպակի դեպքերու մէջ ուր
միւս ամեն դեղերը բան մը չեն կրնան ընել :

Ի երգի հիւանդութիւն և մաղծ .

Էրդի (գառա ճիւղ) հիւանդութիւնները և մաղծ շատ
անգամ ամենապատիկ ցաւեր կըպատճառեն : Ո՛րքա՛ն անձինք
արդեօք այս ցաւով վտայեցաւ ըլլալով, չեն գիտեր բժշկու-
լու միջոցները, որոնք իրենց մօտը կըգտնուին : Եթէ այս դե-
ղահատիքին քանի մը հատ առնելու ըլլային, ինչպէս որ իշ-
խուած է իւրաքանչիւր ծանուցաբեր մէջ, շուտով պիտի
աղաւտուին իրենց ցաւերէն : Հիւանդութիւններէն շատերը,
որոնք երթալայ է մարդոյս մարմնը, կրնան քիչ ժամանակու-
մէջ քիչուիլ՝ այս դեղահատիքը գործածելով : Ինչպէս որ ապա-
գուցուեցաւ բազմաթիւ օրինակներով :

Վտանգաւոր մամուսնակ .

Եթէ կտայք հոգ չընեն ըստ ժամանակին բարձուն տանելու
այժմ թանձր և վտանգաւոր հիւանդութեանց երրորդ անոնց ըն-
թացքը գաղտնի է, իրենց տուածութիւնը և կեանքը իսկ ու-
նեցմէ կըբշտի կտորուտի իրեն հեղեղ մը : Այս առիւթ փառ-
գաւոր արտիկը հաստատուն գործունէ Հոլանտիի գեղեցիկ տեղը
են և այս գեղեցիկ կայանք կրնան իրենց վտանգաւոր ժամա-
նակը (աճ քրիվիք) ապահովութեամբ անցընել և իրենց առողջ
ընթացքը վաշտել : Այս գեղեցիկ տեղը օգտակար են նաև կոնսու-
լթարներու ամեն հիւանդութեանց և ինչպէս թանկ որ կըպա-
սահին կատարելու հաստիկն մէջ :

Չ զսցաւութիւն և տկարամտութիւն .

Հոգաբարձր անձինք զո՛ր կըլլան այս տեսակ սեւամոզութեան
միջոցով, որ անոնց աչաց տուել հրէշի մը ձեւ կտանու. և
չեն գիտեր իրենց ցաւերը թիկնելու հարկաւոր գործունէ ըն-
թացքը : Այսինքն քեզի քերտու մէջ Հոլանտիի դեղահատիքը շատ ան-
գամ ժողովներու անդամները անցնան : Ուստի շարունակ գոր-
ծունէութիւնը այս պատուական դեղահատիքի հարկաւոր գեղեցիկ
թեմայի ի կերակուրու, իսկոյն կըբշտի տանաւոր քեզիք
որքա՛ն և հիմա ըլլան : Ուղեցնել ջրային դրութիւնը (սիւթեժ)
կըհանգարտի և հիւանդը գործակալ իր առողջութիւնը կըստանայ :
Այս դեղահատիքը յատկապէս խիստ օգտակար են վստ-
նեւորայ հիւանդութեանց :

Ընդհանրական ջերմը (ֆիւր Էնթերիթիսմ) : Հալաբե-
լութիւն (աւթմ) : Մաղալիյի ջերմը (ֆիւր պէլէզ) :
Խիւի (քոլիք) : Ցաւը որովայնի : Թուլութիւն և նուա-
զում ուժոյ : Օձիկ (երանձրգ) : Կանանց ամսական օրինաց
անկարգութիւնը : Ուստի հիւանդութիւն (նիգրիս) : Գլխացաւու-
թիւն : Բորբոքումն : Գալուէն (սարլըք) : Երկարամտութեան
թիւն : Տեւատեւութիւն (մայալը) : Յօղաղտութեան
(րիւմաթիսմ) : Մաղաղեղութիւն : Պարանոցի ցաւ : Բաք
կամ խիճ միզանոցի : Ուռույք (գիւմ օր) : Կեղք (իւլեւ) :
Ամեն տեսակ որդերը (սոլուէան) : Ափորդիտեան ախտերն :
Այս դեղահատիքը, որ կըլինուին զանազ գտնուողն անձ-
նական վերակացութեամբ, անոր ընդհանուր գործարանաց
մէջ կըծախուին ի Լոնտոն Սթրիթ կոչուած թաղը թիւ 244 .
և ի Եր Էրդ Թիւթէ Լէն Թաղը թիւ 80 : Իսկ ուրիշ եր-
կիրները, իւր գործակալաց քով կըգտնուին : Երբ անձները
հետեւեալներն են. Իզմիր, Իսթա Զերէ, Կ. Պոլսոյ Ա.

Խմբագիր—տէր լրագրոյս :

Դրո՛ւս Գ. Պալարաբէրեան :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱՆՈՒՍՈՑ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ